

Motivering:

Odlingslandskap med fornlämningar och kyrkby. Området åskådliggör kulturlandskapets utveckling från förhistorisk tid till nutid.

Uttryck för riksintresset:

Hällkista, gravhögar, stensättningar, skålgropar och hållristningslokal, bl.a. med en större mansfigur. Gladsax kyrkby med samlad bebyggelse bestående av tre- och fyrlängade gårdar och gathus. Nära den under 1800-talet ombyggda medeltidskyrkan finns lämningar efter en medeltida befäst kungsgård, Gladsaxehus. Förutom de enskilda objekten är även de öppna odlingsmarkerna och bystrukturen av betydelse för kulturlandskapet.

Fördjupning: (Text hämtad från det regionala kulturmiljöprogrammet)**Gladsax- Järrestad**

Landskapet kring Gladsax är öppet och kuperat samt till största delen uppodlat. Trakten är rik på fornlämningar, vilket tyder på en omfattande bosättning under förhistorisk tid. Fornlämningarna omfattar bland annat en hällkista, gravhögar, stensättningar, skålgropar och hållristningar. Det kan därmed sägas illustrera att bygden tagits i anspråk under såväl sten-, brons- och järnålder. Ett speciellt intresse är knutet till bronsålderns hållristningar vid Vilhelmsberg mellan Gladsax och Järrestad. Järrestadsristningens figurer är inhuggna på en ca 200 kvadratmeter stor berghäll. Här finns drygt 550 olika figurer och bland ristningarna märks en större mansfigur, den så kallade dansaren. Det är en människofigur i en fågels skepnad, kanske en trollkarl eller en gud. Bland ristningarna finns också över 200 fotsulor, vilka brukar tolkas som gudarnas fotspår. Andra motiv är skepp, ryttare till häst, djurfigurer, hjulkors, spiraler, vapen samt skålgropar. Skålgroparna är runda, ofta slipade inhuggningar, vilka anses ha med fruktbarhet att göra. Hållristningar har tolkats som uttryck för religion, magi och fruktbarhet. De kan ha tillkommit vid olika riter och bilderna har då fått en magisk betydelse.

Under medeltiden var Gladsax ett frälsegods, vilket donerades till unionstidens drottning Margareta. Gården omvandlades till kungsgård, Gladsaxe Hus, och blev bostad för länsherren över Gladsax län. Av kungsgården kvarstår numera endast en ruin, öster om kyrkan. Idag är Gladsax en kyrkby med bebyggelsen samlad utmed båda sidor av bygatan. Några av gårdarna har en äldre karaktär, såväl fyrlängade som trelängade gårdsformer finns representerade. På de utskiftade gårdarnas gamla tomter ligger gathus, varav flera är väl bibehållna och har fasader i tegel eller puts. Sockenkyrkan i byns norra del är till sina äldsta partier från 1100-talets slut. Den har senare under medeltiden försetts med västtorn. I mitten av 1800-talet då socknens befolkning ökade byggdes den om och försågs med korsarmar.